

Actieprogramma

'Werken aan een menswaardig bestaan,
EU-arbeidsmigranten 2021-2025'

Voortgangsrapportage over 2021

Gemeente
Rotterdam

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Inleiding	4
Integrale aanpak	5
Landelijke aanpak	5
Regionale samenwerking	6
Basis op orde in Rotterdam	6
Organisatie	7
Klankbordgroepen	7
Communicatie	7
Samenhang met andere programma's	8
Financiën	8
Actuele cijfers	9
Actielijn 1 Zichtbare overheid	13
Actielijn 2 Aanpak van criminaliteit en uitbuiting	16
Actielijn 3 Registratie	20
Actielijn 4 Huisvesting en leefbaarheid	23
Actielijn 5 Maatschappelijke ondersteuning	27
Actielijn 6 Bestendige terugkeer	29

Voorwoord

We lanceerden in april vorig jaar het meerjarenprogramma 'Werken aan een menswaardig bestaan. Actieprogramma EU-arbeidsmigranten 2021-2025'. De gemeenteraad bleek enthousiast en met menskracht en middelen is Rotterdam van start gegaan. In een moeilijke coronaperiode vol met uitdagingen om ondanks alle maatregelen beter in contact te komen met EU-arbeidsmigranten en overheidspartijen, andere partners, werkgevers en uitzendbureaus. Kortom: met iedereen die nodig is om de uitgangspositie voor EU-arbeidsmigranten te verbeteren.

In een korte periode is veel winst geboekt. Heel zichtbaar, bijvoorbeeld door het openen van twee infopunten en het starten van klankbordgroepsgesprekken. En natuurlijk achter de schermen, door samenwerking te starten of, waar die er al was, te versterken. Door talloze gesprekken, werkbezoeken, overleggen. Trekken, duwen, informeren, het voortouw nemen. Belangrijk om apart te vermelden: een stevige lobby richting het Rijk om ervoor te zorgen dat de 50 aanbevelingen uit het rapport Roemer een plek zouden krijgen in het nieuwe coalitieakkoord. En dat is, mede door onze inspanning, gelukt, een mooi resultaat!

In deze voortgangsrapportage leest u wat we in 2021 hebben bereikt. En ook al zijn we echt goed uit de startblokken, u kunt daar meteen uit afleiden dat het werk nog maar net begonnen is. Dat realiseer ik me al te goed. Het is daarom belangrijk om op de ingezette weg door te gaan. Met gebundelde krachten. Schouder aan schouder, prille samenwerking uitbouwend.

Rotterdam krijgt complimenten voor de aanpak. De komende jaren moet die aanpak nog zichtbaarder en tastbaarder worden voor de stad en al haar inwoners. En, we moeten dit landelijk aanpakken. Anders lossen we hier weliswaar de problemen op, maar verhuizen de arbeidsmigranten naar een andere stad en zijn zij geen stap verder geholpen.

Als we dachten dat corona een uitdaging was, dan staat Europa nu wellicht voor een nog grotere test. Oekraïne staat in brand, het leed is enorm, miljoenen inwoners slaan op de vlucht. Naar Polen, Roemenië en Hongarije. En ook naar Nederland en Rotterdam. Alleen al om deze reden mag ons werk niet stoppen. Enerzijds om de focus te houden op de kwetsbare EU-arbeidsmigranten die nog steeds worden uitgebuit en een beter leven verdienen. En anderzijds om, waar mogelijk, rekening te houden met de komst van zoveel nieuwe Oost-Europeanen, voor wie hun toekomst ongewis is. Het zal de druk en de noodzaak van handelen alleen maar vergroten.

Het is ook daarom goed dat we in april 2021 zijn gestart. Dat geeft ons nu een voorsprong. We blijven de komende jaren met elkaar werken aan een menswaardig bestaan. In het belang van een veilige en leefbare stad. Voor iedereen.

Richard Moti

Coördinerend wethouder EU-arbeidsmigranten

Inleiding

De positie van EU-arbeidsmigranten kreeg de afgelopen tijd veel maatschappelijke en politieke aandacht, onder andere door het adviesrapport met vijftig aanbevelingen van het Aanjaagteam Bescherming Arbeidsmigranten van Emile Roemer. Inmiddels heeft het nieuwe kabinet deze aanpak in het regeerakkoord opgenomen, en is hiervoor structureel 60 miljoen euro vrijgemaakt.

In Rotterdam weten veel EU-arbeidsmigranten hun weg prima te vinden. Zij leveren een belangrijke bijdrage aan de economie in stad en omgeving. Tegelijkertijd is een deel van hen kwetsbaar voor uitbuiting door malafide werkgevers en huisjesmelkers. Ze kennen hun rechten niet en zijn onvoldoende zichtbaar voor de overheid. Dit zorgt voor onmenselijke situaties, overlast en sociale onrust. Zowel migranten als medewijkbewoners lijden hier onder. De druk op kwetsbare wijken in Rotterdam neemt toe, bijvoorbeeld vanwege overlast door overbewoning. Ook worden bij tijd en wijle EU-migranten dakloos wanneer zij werkloos raken.

De politieke en maatschappelijke wil om dit landelijk en lokaal aan te pakken is er, maar heeft zich nog onvoldoende vertaald in gezamenlijke actie op nationaal, provinciaal, regionaal en lokaal niveau.

Met het actieprogramma 'Werken aan een menswaardig bestaan, EU-arbeidsmigranten 2021-2025', dat op 11 april 2021 is gelanceerd, wil de gemeente Rotterdam EU-arbeidsmigranten beter beschermen tegen misstanden. Een proactieve rol voor de gemeente, intensievere samenwerking met EU-arbeidsmigranten, bewoners, andere gemeenten, de Provincie, het Rijk, ketenpartners zoals de politie en de Nederlandse Arbeidsinspectie vormen de basis voor een complete en structurele aanpak, onderverdeeld in zes samenhangende actielijnen.

Deze eerste voortgangsrapportage geeft inzicht in de voortgang en tussenresultaten die zijn geboekt in het eerste (half) jaar van het actieprogramma EU-arbeidsmigranten. Aangezien dit het eerste jaar is dat er een voortgangsrapportage wordt opgezet, en het programma in opbouw is, is het (nog) niet altijd mogelijk om de voortgang in concrete resultaten of cijfers te duiden. Vanaf nu wordt, gedurende de looptijd van het programma, een jaarlijkse voortgangsrapportage aan de Rotterdamse gemeenteraad aangeboden. In opvolgende voortgangsrapportages wordt de inzet met behulp van data verder gekwantificeerd.

Integrale aanpak

Rotterdam heeft in het vijfjarig actieprogramma drie hoofddoelen opgenomen:

Beter zicht krijgen op het aantal EU-arbeidsmigranten dat in Rotterdam woont en waar zij wonen.

De positie van EU-arbeidsmigranten binnen de Rotterdamse samenleving versterken en normaliseren.

Wijken prettig leefbaar maken voor zowel EU-arbeidsmigranten als overige bewoners.

Om deze doelen te realiseren zijn in 2021 goede eerste stappen gemaakt met de opstart van een nieuwe, integrale aanpak. Voor deze aanpak gelden de volgende uitgangspunten:

1. Aanjagen van en in de voorhoede meedoen aan de landelijke uitrol van de aanpak EU-arbeidsmigranten;
2. Regionale samenwerking versterken ten behoeve van betere regionale verspreiding van de opgaven rondom huisvesting en werkgelegenheid van EU-arbeidsmigranten;
3. Basis op orde binnen Rotterdam.

Landelijke aanpak

Veel van de maatregelen uit het actieprogramma kunnen lokaal worden geregeld door bijvoorbeeld betere samenwerking, nieuw beleid of het simpelweg gewoon regelen. Er zijn echter zaken waar we zelf als gemeente niet aan de knoppen draaien. Bijvoorbeeld bij een nieuw certificeringsstelsel voor uitzendbureaus, wetgeving rondom registratie of middelen voor de aanpak van mensenhandel.

Rotterdam heeft daarom meegewerkt aan het tot stand komen van het rapport [Geen Tweederangsburgers](#) van de commissie Roemer, en neemt sinds 2021 deel aan het landelijke medeoverhedenoverleg Aanjaagteam EU-arbeidsmigranten. De eerste resultaten op Rijksniveau zijn terug te lezen in de [eerste voortgangsrapportage](#) van het Aanjaagteam EU-arbeidsmigranten. Ook neemt Rotterdam plaats in werkgroepen of pilotprojecten waarin wetswijzigingen worden voorbereid, zoals rondom Registratie en Goed Huren en Verhuren.

Op thema's waar voorstellen ontbreken, zoals rondom vrijwillige terugkeertrajecten via steunpunten in herkomstlanden (voor arbeidsmigranten van wie het werk ophoudt), zet Rotterdam lobbyactiviteiten op. Doel van deze lobby is het beïnvloeden van het publieke debat, onder meer om wetswijzigingen, financiering, samenwerking of beleidsaanpassingen te bewerkstelligen. Waar mogelijk wordt deze lobby vanuit de bestuurlijke klankbordgroep Arbeidsmigratie van de VNG, waar Rotterdam aan deelneemt, georganiseerd.

Waar nodig organiseert Rotterdam dit eigenstandig, of in gezamenlijkheid met gemeenten met soortgelijke problematiek zoals Den Haag.

In 2021 zijn er vier werkbezoeken op landelijk niveau georganiseerd: twee bezoeken met Tweede Kamerleden, een werkbezoek met de Arbeidsinspectie en een bezoek van de Nationaal Rapporteur Mensenhandel. Kamerleden hebben vervolgens de problematiek in commissiedebatten geagendeerd en via moties aanhangig gemaakt. Met de Nationaal Rapporteur Mensenhandel en met de Arbeidsinspectie worden momenteel meerjarige samenwerkingen opgezet. Een eerste voorbeeld hiervan is de [Slachtoffermonitor 2016-2020](#), met hierin een special over de Rotterdamse aanpak, en casuïstiek (pagina's 57-61).

Regionale samenwerking

Thema's als huisvesting, werkgelegenheid en tegengaan van arbeidsuitbuiting zijn gemeente-grensoverschrijdend en verdienen stevige impulsen en regionale regie. In 2021 is daarom een goede start gemaakt met het verkennen van de samenwerking met regiogemeenten op het gebied van arbeidsmigratie. Tijdens een informeel werkbezoek met regioburgemeesters in Carnisse is de Rotterdamse aanpak gepresenteerd en zijn de eerste samenwerkingslijnen gelegd. Ook is er periodiek bestuurlijk overleg met gemeenten Den Haag en Westland, en met Brielle, en geven zowel Schiedam als Capelle aan de IJssel aan graag de samenwerking op dit vlak te zoeken. Rotterdam is uitgenodigd om periodiek bij de regiotafel Mensenhandel aan te sluiten, waarin de aanpak van arbeidsuitbuiting sinds 2021 een plek heeft gekregen. De komende tijd wordt de regionale samenwerking verder uitgebouwd.

Basis op orde in Rotterdam

Rotterdam is in 2021 proactief van start gegaan met die zaken die de gemeente Rotterdam eigenstandig kan opzetten om de situatie van arbeidsmigranten te verbeteren. Hierin hanteert de gemeente een aanpak vanuit zes actielijnen:

1

Zichtbare overheid

2

Aanpak van criminaliteit en uitbuiting

3

Registratie

4

Huisvesting en leefbaarheid

5

Maatschappelijke ondersteuning

6

Bestendige terugkeer

De voortgang is per actielijn uitgewerkt.

Organisatie

Sinds 1 juli 2021 is een programma-organisatie voor de jaren 2021-2025 ingericht met de genoemde actielijnen, onder regie van de programmamanager en onder leiding van de programmadirecteur. Hierin zijn alle gemeentelijke clusters vertegenwoordigd. Elke actielijn wordt qua projectleiderschap belegd waar dat het meest aansluit op het primaire proces van het betreffende organisatieonderdeel. Jaarlijks wordt bekeken welke elementen nog programmatisch moeten worden benaderd, en welke (delen van) actielijnen in de staande organisatie kunnen worden geborgd. In dit eerste (half) jaar zijn er nog geen onderdelen uit het actieprogramma die al volledig in de lijn kunnen worden geborgd.

Klankbordgroepen

Om een duurzame en effectieve aanpak te creëren, worden er onder meer periodieke klankbordgroepen georganiseerd waarin de wethouder met ambtelijke ondersteuning in gesprek gaat met EU-arbeidsmigranten. Het doel van deze kleinschalige klankbordgroepen is om de vragen, ideeën en

wensen van de EU-arbeidsmigranten op te halen. Voor aanwezige EU-arbeidsmigranten was het veelal het eerste contact met de gemeente. In 2021 zijn er drie klankbordgroepen georganiseerd, waarvan één klankbordgroep door de coronamaatregelen is uitgesteld naar 2022. De verkregen inzichten uit de twee gevoerde gesprekken worden de komende tijd vanuit de actielijnen verder opgepakt.

Communicatie

In het eerste jaar was er volop aandacht voor het actieprogramma en de thematiek rondom EU-arbeidsmigranten. Deze communicatieve aandacht richt zich op alle stakeholders, professioneel, semiprofessioneel en natuurlijk de Rotterdammers. In december 2021 verscheen de eerste [programma nieuwsbrief](#), die elk kwartaal wordt verstuurd. Ook is een start gemaakt met wijk- en doelgroepgerichte communicatie; in specifieke gevallen vindt communicatie in andere talen plaats.

Samenhang met andere programma's

In de geprioriteerde wijken (Carnisse, Tarwewijk en Oud-Charlois in Charlois en Oud-Mathenesse in Delfshaven) wonen relatief veel arbeidsmigranten in huurwoningen die regelmatig de dupe zijn van misstanden in hun huurwoningen. De aanpak vindt daarom in nauwe samenwerking plaats met de programma's Wijk aan zet, Goed Huren en Verhuren, Samen tegen woonoverlast en de Aanpak Ondermijnende Criminaliteit. Voorlichtingsmateriaal wordt bijvoorbeeld meertalig uitgevoerd en in de uitvoering wordt samen opgetrokken met medewerkers van de genoemde aanpakken. Zo wordt geprofiteerd van elkaars kennis en dat versterkt het werk.

Financiën

Voor de duur van 4,5 jaar heeft Rotterdam aanvullend budget van in totaal € 3 miljoen beschikbaar gesteld voor de uitvoering van het integrale actieprogramma EU-arbeidsmigranten. In de Voorjaarsnota 2021 zijn de budgetten voor 2021 (€ 399.252) en 2022 t/m 2025 (€ 2.649.782) toegekend. In 2021 is € 293.262 van het budget besteed. Deze onderbesteding had ten eerste te maken met het niet doorgaan van diverse activiteiten vanwege de coronamaatregelen. En ten tweede met de opstarttijd die de wervingstrajecten in beslag namen na 1 juli 2021, de datum dat de budgetten waren gerealiseerd. Vanaf het vierde kwartaal was de bezetting rond en kon de aanpak van start gaan.

De benodigde inzet vanuit actielijn 4 wordt grotendeels vanuit programma Goed Huren en Verhuren gefinancierd, waaronder de inzet van bouwinspecteurs en gemeentelijke handhavers. Dit budget is t/m 2023 veiliggesteld; hierover is de raad in de [tweede voortgangsrapportage Goed Huren en Verhuren](#) geïnformeerd.

Overkoepelend

Bereikte resultaten in 2021 in het kort

Rotterdam zet meerjarige samenwerkingen op met de Nationaal Rapporteur Mensenhandel en de Arbeidsinspectie. Eind 2021 kwam een special over de Rotterdamse aanpak en casuïstiek (pagina's 57-61) uit in de [Slachtoffermonitor 2016-2020](#).

Organisatie van vier werkbezoeken, waaronder met regioburgemeesters en Tweede Kamerleden, om de regionale en landelijke samenwerking te bevorderen en lobbyactiviteiten op te zetten om aandacht voor de problematiek te vragen. Mede hierdoor is o.a. wetsartikel 2.73f (arbeidsuitbuiting) aangescherpt.

Elk kwartaal worden er klankbordgesprekken gehouden met EU-arbeidsmigranten in de geprioriteerde wijken van het actieprogramma.

Gezamenlijke lobby met VNG en regiogemeenten richting Rijk, met als doel een integrale aanpak op alle overheidsniveaus (Rijk, provincies, gemeenten). Inmiddels heeft de regering structureel 60 miljoen euro voor de aanpak EU-arbeidsmigranten vrijgemaakt.

Actuele cijfers

Ondanks het (economische) belang van arbeidsmigranten is het voor de Nederlandse overheid niet mogelijk om accuraat vast te stellen hoeveel arbeidsmigranten er op dit moment in Nederland per gemeente verblijven. Onderstaande tabel laat alleen het aantal ingeschreven EU-arbeidsmigranten in de Basis Registratie Personen (BRP) binnen de gemeente Rotterdam zien (peildatum: 1 januari 2022). Dit is naar schatting slechts een kwart van de volledige populatie.

Tabel 1: actuele cijfers EU-arbeidsmigranten in Rotterdam.

Nationaliteit	1-1-2017	1-1-2018	1-1-2019	1-1-2020	1-1-2021
Polen	7.528	8.141	8.945	9.639	10.096
Bulgarije	2.723	2.895	3.160	3.526	3.902
Roemenië	872	1.054	1.293	1.583	1.762
Hongarije	1.106	1.119	1.179	1.265	1.343
Litouwen	585	596	654	715	698
Letland	446	459	539	614	683
Kroatië	434	438	472	529	591
Slowakije	338	363	415	420	442
Tsjechië	196	200	209	207	218
Slovenië	129	138	143	152	161
Estland	117	120	132	148	154
subtotaal	14.474	15.523	17.141	18.798	20.050
Griekenland	1.444	1.575	1.686	1.847	1.958
Italië	2.032	2.270	2.484	2.781	2.874
Spanje	2.483	2.615	2.759	2.971	3.065
Portugal	4.001	4.075	4.180	4.392	4.407
	9.960	10.535	11.109	11.991	12.304
subtotaal	9.960	10.535	11.109	11.991	12.304
totaal	24.434	26.058	28.250	30.789	32.354
Totaal bevolking Rotterdam	634.264	638.181	644.373	650.597	651.269

Bron: cluster Dienstverlening | Kwaliteit BRP, bewerking afd. Onderzoek en Business Intelligence.

De meeste EU-arbeidsmigranten, die ingeschreven staan in de BRP, wonen in de gebieden Charlois en Delfshaven. Dit zijn ook de gebieden waar vanuit het actieprogramma in 2021 een start is gemaakt met de integrale aanpak.

Tabel 2: actuele cijfers EU-arbeidsmigranten in Rotterdam per gebied.

Gebied	1-1-2020	1-1-2021
Charlois	7.961	8.251
Delfshaven	5.184	5.285
Feijenoord	3.938	4.134
Kralingen-Crooswijk	2.527	2.666
IJsselmonde	2.265	2.412
Noord	2.080	2.166
Rotterdam Centrum	2.010	2.061
Prins Alexander	1.582	1.735
Hoogvliet	1.100	1.292
Hillegersberg-Schiebroek	773	839
Overschie	443	472
Rozenburg	368	425
Hoek van Holland	241	259
Pernis	157	188
Nieuw Mathenesse	155	160

Bron: cluster Dienstverlening | Kwaliteit BRP, bewerking afd. Onderzoek en Business Intelligence.

Onderstaande tabel laat zien dat de meeste EU-arbeidsmigranten, die ingeschreven staan in de BRP, in de wijken Carnisse, Tarwewijk en Oud-Charlois (in gebied Charlois), en in Oud-Mathenesse (in gebied Delfshaven) wonen. Dit zijn de vier geprioriteerde wijken waar vanuit het actieprogramma in 2021 een start is gemaakt met de integrale aanpak. Ook in 2022 focust de inzet zich op deze vier wijken.

Tabel 3: top 10 wijken met EU-arbeidsmigranten per wijk (geordend naar absolute aantallen).

Wijk (per 1-1-2021)	Gebied	Aantal inwoners	Aantal EU-arbeidsmigranten	Percentage EU-arbeidsmigranten
Carnisse	Charlois	11.926	2.875	24,11%
Tarwewijk	Charlois	12.648	2.177	17,21%
Oud-Charlois	Charlois	13.906	1.617	11,63%
Oud-Mathenesse	Delfshaven	7.186	1.503	20,92%
Bloemhof	Feijenoord	14.277	1.339	9,38%
Hillesluis	Feijenoord	12.144	979	8,06%
Pendrecht	Charlois	12.277	756	6,16%
Struisenburg	Kralingen-Crooswijk	5.662	667	11,78%
Tussendijken	Delfshaven	7.402	586	7,92%
Cool	Rotterdam Centrum	5.997	396	6,60%

Bron: cluster Dienstverlening | Kwaliteit BRP, bewerking afd. Onderzoek en Business Intelligence.

Tabel 4: actuele cijfers in de vier geprioriteerde wijken van Rotterdam (per 1-1-2021).

Veruit de grootste groep EU-arbeidsmigranten is van Poolse komaf. Dit is het geval in alle vier geprioriteerde wijken. Een tweede en derde groep EU-arbeidsmigranten zijn de Bulgaarse en Hongaarse gemeenschappen in deze wijken.

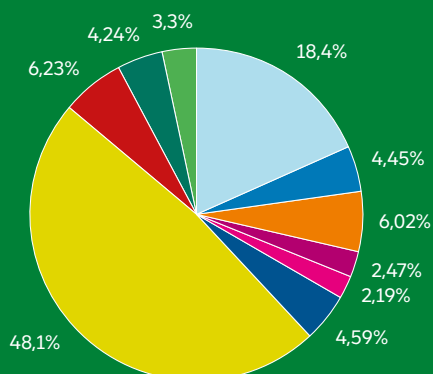
Land van Herkomst	Carnisse	Tarwewijk	Oud-Charlois	Oud-Mathenesse
Bulgarije	529	473	174	331
Estland	X*	x	x	x
Hongarije	173	131	87	52
Kroatië	26	x	23	x
Letland	63	58	64	26
Litouwen	47	63	35	22
Polen	1.383	887	740	596
Roemenië	122	97	85	64
Slovenië	x	x	x	x
Slowakije	43	29	18	27
Tsjechië	x	x	x	x
Subtotaal	2.402	1.761	1.247	1.131

Land van Herkomst	Carnisse	Tarwewijk	Oud-Charlois	Oud-Mathenesse
Griekenland	128	53	32	72
Italië	71	72	64	51
Portugal	179	227	205	185
Spanje	95	64	69	64
Subtotaal	473	416	370	372
Eindtotaal	2.875	2.177	1.617	1.503

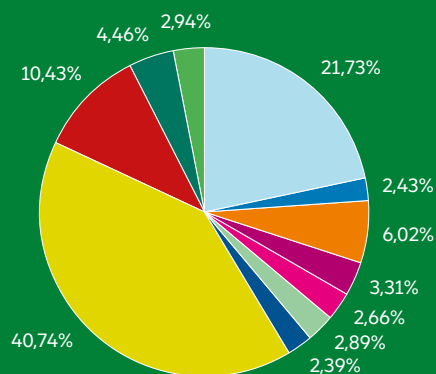
* X zijn aantallen kleiner dan 10.

Bron: cluster Dienstverlening | Kwaliteit BRP, bewerking afd. Onderzoek en Business Intelligence.

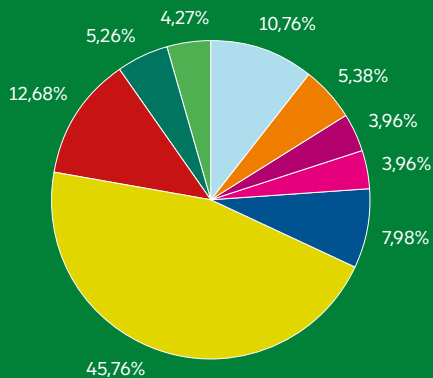
Tabel 5: percentage EU-arbeidsmigranten in Carnisse naar land van herkomst (per 1-1-2021).

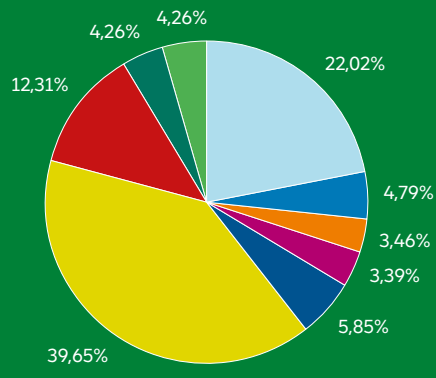
Tabel 6: percentage EU-arbeidsmigranten in Oud-Charlois naar land van herkomst (per 1-1-2021).

Tabel 7: percentage EU-arbeidsmigranten in Oud-Charlois naar land van herkomst (per 1-1-2021).

Tabel 8: percentage EU-arbeidsmigranten in Oud-Mathenesse naar land van herkomst (per 1-1-2021).

Bron: cluster Dienstverlening | Kwaliteit BRP, bewerking afd. Onderzoek en Business Intelligence.

Actielijn 1

Zichtbare overheid

Het afgelopen jaar is een belangrijke basis gelegd voor de realisatie van de doelen van actielijn 1. Vanuit deze actielijn zijn zes doelen (waarvan 2 hieronder samengevoegd) geformuleerd voor de komende jaren. Het afgelopen jaar is een belangrijke basis gelegd voor de realisatie van deze doelen. Ondanks de corona-situatie kon de opbouw van de wijkaanpak in belangrijke mate worden voortgezet. In het bijzonder was van belang dat de dienstverlening bestemd voor de meest kwetsbare EU-arbeidsmigranten doorgang kon vinden.

De EU-arbeidsmigrant dient op basisniveau voorbereid te zijn voor zijn/ haar komst naar Nederland en bekend te zijn met de rechten, plichten en verantwoordelijkheden.

De EU-migrant kan voor recente informatie onder meer terecht bij de landelijke website www.workinnl.nl. Lokaal verwijzen we zo nodig naar deze site. Vanuit het programma zijn er geregelde contacten met ministeries, regiogemeenten en andere stakeholders zoals de Nederlandse ambassade in Polen, waarbij informatieverstrekking voorafgaand aan de komst naar Nederland onderwerp van gesprek is.

Inzicht krijgen in en samenwerken met netwerken van arbeidsmigranten en (belangen)organisaties.

Vanaf de aanvang van het programma is vanuit de migrantenvoorlichters een start gemaakt met het onderdeel worden van de wijknetwerken. Hierbij is aan de wijken met het grootste percentage Oost-Europese EU-arbeidsmigranten voorrang gegeven. In deze wijken is hierdoor een goede basis voor lokale samenwerking gelegd.

Er zijn twee infopunten EU-arbeidsmigranten (Pleinweg in Carnisse/ Tarwewijk/ Oud-Charlois en Bulgaarsestraat in Oud-Mathenesse) geopend, waar de EU-arbeidsmigranten met vragen, suggesties en problemen naar toe kunnen. Op deze locaties worden ook allerlei activiteiten zoals taallessen en themabijeenkomsten georganiseerd.

Professionals deskundig maken op cultuursensitiviteit en wet- en regelgeving inzake EU-arbeidsmigranten.

In 2021 hebben de migrantenvoorlichters een aantal trainingen gegeven, onder andere aan meerdere wijkteams, die geregeld met vragen van EU-arbeidsmigranten te maken krijgen. Inzet is om zowel interne als externe professionals mede-eigenaar te maken van de aanpak. Op basis van de opgedane ervaringen bij alle actielijnen van het programma is eind 2021 gestart met de ontwikkeling van een nieuw voorlichtingsprogramma.

De arbeidsmigrant dient bekend te zijn met rechten, plichten en verantwoordelijkheden in Rotterdam.

Met een grote frequentie zijn bijeenkomsten georganiseerd met als achterliggend doel om EU-migranten zelfredzamer te maken bij het vinden van de weg in de Nederlandse samenleving. Het ervoor zorgen dat de doelgroep grotendeels uit de afhankelijkheidspositie van derden komt, is een belangrijke sleutel om verandering te brengen in de bestaande situatie. Hierbij is veel aandacht voor rechten en plichten en het belang van het leren van de Nederlandse taal.

Verhogen van meldingsbereidheid onder bewoners en ondernemers door opbouw van vertrouwen, arbeidsmigranten verbinden met bestaande netwerken in de wijk.

Met de twee infopunten wordt inhoud gegeven aan het bieden van een laagdrempelige en voor EU-migranten herkenbare voorziening. De infopunten worden enorm goed bezocht; wekelijks melden zich hier nieuwe arbeidsmigranten. De twee open inloopspreekuren lopen hierdoor standaard uit om iedereen van dienst te kunnen zijn. De hulp is soms eenmalig, maar betreft vaak complexe, meervoudige problematiek waarbij intensieve hulp nodig is. Met het aantrekken van 3 infopuntmedewerkers, die in 2022 van start gaan, kan deze inzet worden versterkt. Ook buiten de spreekuren om weten steeds meer EU-migranten de migrantenvoorlichters te vinden.

Om te werken aan een groeiend vertrouwen zijn meerdere verbindende activiteiten geïnitieerd. Veelal gaat het hierbij om het ondernemen van een gezamenlijke activiteit waardoor ontmoeting van EU-migranten onderling, ontmoeting met de omgeving en contact met de voorlichters mogelijk wordt. Gedachte hierbij is om steeds meer mensen bewust te maken dat de overheid vertrouwd kan worden en dat het goed regelen van persoonlijke zaken van groot belang is om aanspraak te kunnen maken op ondersteuning waar nodig. Een groeiende groep van ervaringsdeskundige sleutelfiguren zorgen voor versnelling bij het overbrengen van informatie.

Er is gewerkt aan het verstevigen van de eigen kracht en het netwerk van de EU-arbeidsmigrant door te bouwen aan de 'sleutelfigurengroepen' en andere groepen. Over het algemeen nog met tussenkomst van de voorlichters. Door het mee organiseren van buurtactiviteiten als de Mathenessedag en Burendag wordt getracht vermenging met andere buurtbewoners te krijgen. Eind 2021 is in Carnisse een onderzoek gestart om na te gaan wat er nodig is om EU-migranten meer onderdeel te laten zijn van de dynamiek van de wijk, omdat het tot op heden niet precies te duiden is waarom dit zonder professionele bemoeienis niet ontstaat.

Verhoudingsgewijs worden de Poolse arbeidsmigranten het beste bereikt via de huidige inzet. Samen met ervaringsdeskundigen wordt gewerkt aan een werkvormen die ook andere doelgroepen, in het bijzonder de Bulgaarse EU-migranten, aanspreken.

Actielijn 1

Bereikte resultaten in 2021 in het kort

Netwerk van sleutelfiguren in de geprioriteerde wijken is verder uitgebreid en verstevigd.

Opening van twee infopunten EU-arbeidsmigranten: Pleinweg en Bulgaarsestraat.

Organisatie van trainingen van collega's, zoals wijkteams en boa's, die in hun werk rechtstreeks contact hebben met EU-arbeidsmigranten, o.a. op cultuursensitiviteit en signalen van uitbuiting.

"Oud-Mathenesse is mijn nieuwe vaderland."

Thomasz woont in Oud-Mathenesse. Hij kwam via Duitsland naar Nederland, omdat het in zijn vaderland Polen economisch slechter ging. Na jaren verblijven in illegale woningen en slecht betaalde baantjes wilde hij uit de illegaliteit stappen en een woning regelen. Vanuit de wijk Schiedam-Oost belandde hij op het Lentefeest in Oud-Mathenesse en maakte kennis met een EU-voorlichter van de gemeente Rotterdam. "Voor een huis met tuin zou ik minstens negen jaar op een wachtlijst staan, vertelde ze me." Hij kiest na het gesprek voor de realistische oplossing: een bovenwoning.

Hij is nu aan de slag als schoonmaker bij een groothandel in vis, op iets meer dan vijf minuten fietsen van zijn huis. Met een vast contract op zak - een bedrag van 1700,- euro netto per maand - en een eigen huurhuis heeft hij zijn leven in Nederland goed op de rit. "Voor mijn ouders was Polen het nieuwe vaderland. Voor mij is dat Oud-Mathenesse. Mijn ouders zijn overleden en mijn zus woont in een waterrijke omgeving in Zweden. Mijn thuis is hier waar ik nu ben. Wonen, werken, gezondheid, samenleven met verschillende nationaliteiten en samen leuke dingen doen. Dat is volgens mij de kern van een fijn leven."

Actielijn 2

Aanpak van criminaliteit en uitbuiting

Per september 2021 is de projectleider geworven die de taak heeft om arbeidsmigranten beter te beschermen tegen (arbeids)uitbuiting, overbewoning en malafide arbeidsconstructies. Signalen komen van de collega's die in de wijken actief zijn, zoals inspecteurs Bouw- en Woningtoezicht, medewerkers van Stadsbeheer, de EU-migrantenvoorlichters, en via integrale controles door de projectleider zelf. In het actieprogramma zijn 9 doelen benoemd waarvan de voortgang hieronder gebundeld is weergegeven.

Met de Inspectie SZW wordt in de samenwerking "afgedaald" van een landelijke werkwijze naar samenwerking in de geprioriteerde stadswijken. Waar relevant worden integrale controles ingezet op risicobranches waar EU-arbeidsmigranten werkzaam zijn.

Met de Nederlandse Arbeidsinspectie (NLA) is een intensievere samenwerking opgezet om in onze wijken samen op te trekken. Zo zijn diverse integrale controles gehouden:

- Bij drie gezamenlijke integrale controles op kleine bouwplaatsen in de wijk zijn 16 illegale werknemers (niet EU en geen tewerkstellingsvergunning) aangetroffen en bij 3 panden is het werk stilgelegd vanwege ondeugdelijk werk met gevaar voor de omgeving.
- In een pand met kamerverhuur is de pandeigenaar gedwongen alle mankementen aan het pand te verbeteren en te zorgen voor een veilige woonomgeving voor de daar gevestigde arbeidsmigranten. Het uitzendbureau dat alle bewoners te werk had gesteld moet iedereen die te weinig loon heeft ontvangen nabetalen en een hoge boete aan de Arbeidsinspectie betalen.
- Samen met AVIM (Vreemdelingenpolitie), wijkagenten en team Wonen zijn er ongeveer 100 woningen gecontroleerd in woonstraten waar veel overlast wordt ervaren of meldingen zijn geweest. Dit heeft inschrijvingen in de BRP, IVI-overtredingen (irreguliere verblijfsinrichtingen) en inzicht opgeleverd in het aantal arbeidsmigranten die veel te veel huur voor een kamer moeten betalen. Het gaat hier alleen om de controles die door de gemeente zijn georganiseerd; (vreemdelingen)politie en ook SB Team Wonen doen zelf nog veel controles die niet worden geadmistreerd op onderwerp EU-arbeidsmigranten. Vanaf 2022 wordt dit vanuit Stadsbeheer wel geregistreerd.

Verkenning met regionale en landelijke overheden naar taken, verantwoordelijkheden en mogelijke samenwerking rondom de aanpak van arbeidsuitbuiting.

Met de Nationaal Rapporteur Mensenhandel en met het ministerie van SZW is een meerjarige samenwerking verkend, onder meer op het gebied van casuïstiek. Met het Ministerie van SZW is er een opstart van een integrale ketenhandhaving met alle landelijke partners die daarvoor nodig zijn verkend. Ook is in 2021 succesvol lobby gevoerd ten behoeve van de (inmiddels aangepaste) aanpassing van het wetsartikel 2.73 f om arbeidsuitbuiting daadwerkelijk aan te kunnen pakken.

De Rotterdamse aanpak is gepresenteerd in de Regiotafel Mensenhandel. Arbeidsuitbuiting is sinds 2021 een thema in dit overleg. In dit gremium zijn de NLA en Belastingdienst ook vertegenwoordigd, waardoor samenwerkingsafspraken kunnen worden gemaakt.

Relevante gemeentelijke professionals trainen op signaalherkenning en toerusten om te acteren op basis van signalen van mogelijke benadeling en uitbuiting.

In de trainingen vanuit de Aanpak Ondermijnende Criminaliteit voor toezichthouders en medewerkers van de gemeente Rotterdam is aandacht voor verschillende signalen, onder andere indicatoren van mensenhandel en arbeidsuitbuiting.

Een meldpunt binnen de gemeente inrichten voor (arbeids)uitbuiting en ernstige benadeling, waar gemeentelijke en externe professionals signalen en vermoedens kunnen melden. Zo mogelijk worden op basis van signalen analyses verricht, om waar nodig de aanpak te herzien.

Nadat de privacytoets is afgerond kan de app 'Meld Ondermijning' voor professionals worden ingezet voor diverse signalen. Ook zonder deze app worden signalen ingediend door bekendheid te geven aan het fenomeen arbeidsuitbuiting en criminaliteit in diverse werkoverleggen. Een analist van team ondermijning loopt signalen uit die hieruit voortkomen, ook omdat er linken zijn met vastgoed- of mensenhandel cases.

Vanuit de portefeuilles Vastgoed, Mensenhandel en Prostitutie wordt in samenhang ingezet op de aanpak van misbruik van EU-arbeidsmigranten en illegale prostitutie. Hulpverlening wordt ingericht voor EU-prostituees in wijken waar de meest illegale seksinrichtingen worden aangetroffen. Ook wordt de meldingsbereidheid gestimuleerd.

Sinds 2015 voert de gemeente het prostitutiebeleid zoals vastgesteld in de "Nota prostitutie en seksbranche Rotterdam 2015." Het gaat om een stevige aanpak van illegale prostitutie en om het behouden van een beheersbare vergunde sector. Rotterdam stelt hoge eisen aan seksbedrijven en versterkt de positie van de sekswerker. Ook de weerbaarheid van EU-arbeidsmigranten in deze sector heeft dus de aandacht.

Het totaal aantal maatregelen om illegale prostitutie tegen te gaan is in 2021 ten opzichte van 2020 gestegen. Een toename van het aantal uitgevoerde controles gericht op de illegale prostitutiesector leidde tot meer opgelegde bestuurlijke maatregelen in 2021. Vastgoedeigenaren en ondernemingen die steeds weer naar voren komen worden onder de loep genomen. Zo wordt uitbuiting onder deze doelgroep tegengegaan. De gemeente administreert niet apart op etniciteit.

Er is in 2021 een fenomeenonderzoek uitgevoerd naar de relatie tussen arbeidsuitbuiting en benadeling en de impact hiervan op de sociale cohesie en veiligheidsbeleving in Rotterdam-Zuid.

Het [Fenomeenonderzoek](#) naar arbeidsuitbuiting, veiligheidsbeleving en sociale cohesie in Carnisse, Oud Charlois en de Tarwewijk is afgerond en in februari 2022 aangeboden aan de gemeenteraad. Dit onderzoek levert een aantal mooie handelingsperspectieven op, die deels al worden opgepakt in het actieprogramma. Een meer divers sociaal netwerk en onderling contact geeft een groter gevoel van veiligheid en kan ook voor meer meldingen van bijvoorbeeld uitbuiting zorgen. Ook het vergroten van het vertrouwen in de (lokale) overheid door fysiek aanwezig te zijn in de wijk en open te staan voor verhalen van EU-arbeidsmigranten is belangrijk, en wordt door het programma uitgebouwd. Het aanpakken van onwenselijke aspecten die voortkomen uit de informele netwerken, zoals onduidelijkheid over wat zich afspeelt in Poolse en Bulgaarse supermarkten, heeft de aandacht binnen de Aanpak Ondermijnende Criminaliteit.

Verkenning naar het tegengaan van criminaliteit en het voorkomen van uitbuiting van EU-arbeidsmigranten.

In 2021 is een Verkenning uitgevoerd op het tegengaan van criminaliteit en het voorkomen van arbeidsuitbuiting van EU-arbeidsmigranten. De focus van de uitgevoerde verkenning heeft zich gericht op de arbeidsmarkt van EU-arbeidsmigranten, de misstanden, de taken en verantwoordelijkheden van diverse stakeholders in de private sector. In dit kader zijn circa 50 uitzendbureaus, werkgevers/ inleners en huisvesters geïnterviewd. In de raadsbrief (22bb1400) van 15 februari 2021 over “Fenomeenonderzoek naar arbeidsuitbuiting, veiligheidsbeleving en sociale cohesie in Carnisse, Oud Charlois en Tarwewijk en Verkenning arbeidsmarkt voor EU-migranten” zijn de eerste bevindingen die deze verkenning heeft opgeleverd te vinden. De definitieve uitkomst van de verkenning wordt voor de zomer van 2022 aan de raad aangeboden.

Actielijn 2

Bereikte resultaten in 2021 in het kort

Realisatie werving projectleider Criminaliteit en Arbeidsuitbuiting.

Het [Fenomeenonderzoek](#) naar arbeidsuitbuiting, veiligheidsbeleving en sociale cohesie in Carnisse, Oud Charlois en de Tarwewijk is afgerond. Het inzicht in de problematiek is hierdoor verbeterd, en ook het inzicht dat de uitgangspunten van het actieprogramma in lijn zijn met deze aanbevelingen.

Er is specifieke samenwerking tussen gemeente en ketenpartners zoals de politie opgezet gericht op controles op signalen van overbewoning, uitbuiting en andere misstanden.

De Nederlandse Arbeidsinspectie controleert weer regelmatig binnen de gemeentegrenzen.

“Rotterdam is voortvarend aan de slag.”

“Uitbuiting is een groot maatschappelijk probleem. We zien dat de meest kwetsbare groepen het afgelopen jaar nog kwetsbaarder zijn geworden: arbeidsmigranten, minderjarigen en slachtoffers in migratiestromen”, aldus Herman Bolhaar, Nationaal rapporteur Mensenhandel. “Er is een samenhangende en sluitende aanpak nodig waarbij preventie voorop staat. Onze monitors helpen daarbij door het inzicht in uitbuiting te vergroten, het beleid effectiever te maken en handvatten te bieden om dat beleid om te zetten in actie op landelijk en lokaal niveau.

Het afgelopen jaar heb ik ervaren dat er steeds meer burgemeesters zijn die opstaan om uitbuiting in hun gemeente te onderzoeken en aan de orde te stellen. Dat is belangrijk, want gemeenten staan het dichtst bij hun

inwoners en vervullen een cruciale rol in de aanpak van uitbuiting.

Tijdens mijn bezoek aan Rotterdam in 2021 merkte ik dat de gemeente voortvarend aan de slag is gegaan met de aanpak van arbeidsuitbuiting. De kwetsbare arbeidsmigrant staat centraal. De gemeente zoekt onder leiding van de verantwoordelijke wethouder naar samenhang en samenwerking. De gemeente gaat op het probleem af, dat is typisch voor deze stad. Ik hoop van harte dat alle burgemeesters een voortrekkersrol (blijven) nemen en hun colleges en raden activeren om antwoorden te vinden op het veelkoppige monster dat mensenhandel heet. Zodat in 2022 elke gemeente een duidelijke en geborgde aanpak van mensenhandel heeft.”

Actielijn 3

Registratie

Rotterdam wil beter zicht krijgen op het aantal EU-arbeidsmigranten dat in onze gemeente woont, door correcte registratie in de Basisregistratie Personen (BRP) met een actueel verblijfsadres. Op dit moment bestaat er geen kloppende registratie van EU-arbeidsmigranten: vermoedelijk staat nog geen 25% ingeschreven in de lokale BRP.

Om een Burgerservicenummer (BSN, noodzakelijk om hier te kunnen werken) te ontvangen, is het voor EU-arbeidsmigranten voldoende om zich te registreren in de landelijke Registratie Niet-ingezetenen (RNI). Dit is mogelijk zonder verblijfsadres. Hierdoor is er onvoldoende zicht op aantallen en verblijfplaatsen van EU-arbeidsmigranten in de stad, wat het ontwikkelen en uitvoeren van beleid op allerlei terreinen bemoeilijkt. Om het aantal geregistreerde EU-arbeidsmigranten in de BRP de komende jaren te verhogen zijn er vijf doelen geformuleerd.

Aanpassing wet BRP: inschrijving vanaf dag 1 van EU-arbeidsmigranten met actueel verblijfsadres.

Rotterdam heeft samen met de gemeenten Westland en Den Haag in 2021 intensieve lobby gevoerd om inschrijving in de BRP met adresgegevens vanaf dag één te verplichten. Mede op basis hiervan wordt in 2022 de wet BRP herzien. Intussen worden sinds januari 2021 de contactgegevens (e-mailadres en telefoonnummer) van EU-arbeidsmigranten op vrijwillige basis in de RNI geregistreerd.

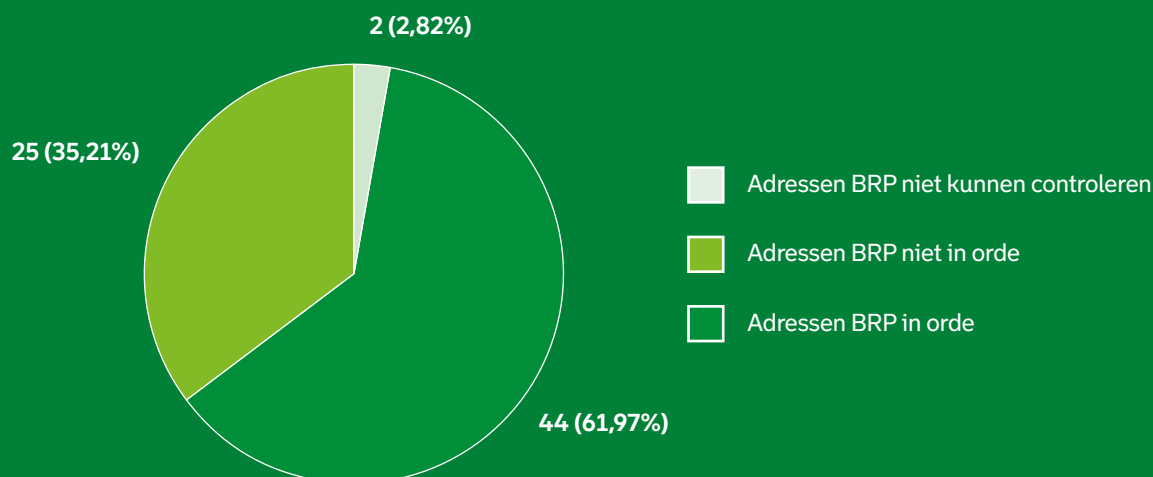
Rotterdam neemt deel aan de klankbordgroep van het ministerie van Binnenlandse Zaken voor de verdere uitwerking van het experimentbesluit wet BRP om met ingang van zomer 2022 ook het tijdelijke verblijfsadres van niet-ingezetenen op vrijwillige basis in de RNI op te gaan nemen. Rotterdam vindt deze registratie op vrijwillige basis in de RNI niet ver genoeg gaan en blijft de lobby voeren voor verplichte registratie in de BRP. Daarnaast is het ministerie van Binnenlandse Zaken op verzoek van gemeenten waaronder Rotterdam een onderzoek gestart naar de Europese richtlijnen die registratie vanaf dag één in de BRP zouden belemmeren. De uitkomst hiervan wordt in 2022 verwacht.

Mede door de coronacrisis en het 'vaccinatiepaspoort' kwam in 2021 het belang van een DigiD voor EU-arbeidsmigranten aan het licht. Rotterdam heeft hier actief voor gelobbyd, wat geresulteerd heeft in voorbereidingen om in 2022 een eigen DigiD Buitenland loket in diverse gemeenten, waaronder Rotterdam, te openen.

Uitvoeren pilot registratie van EU-arbeidsmigranten die tijdens huisbezoeken aangetroffen worden.

Voor deze pilot zijn er adressen geselecteerd waarvan bekend was dat er in het verleden veelvuldig EU-arbeidsmigranten gehuisvest waren. Van de 70 adressen die zijn bezocht bleek de BRP in 60% van de gevallen niet te kloppen; 15 niet-geregistreerde EU-migranten zijn alsnog ingeschreven en 23 EU-migranten die wel op het adres geregistreerd stonden maar niet meer aangetroffen werden zijn uitgeschreven uit de BRP. Daarnaast zijn 29 adressen doorgezet naar Stadsbeheer voor nader onderzoek door Bouw- en Woningtoezicht dan wel Ondermijning. Deze methodiek wordt in 2022 gecontinueerd vanuit het reguliere werk van team Wonen van Stadsbeheer.

Pilot registratie EU-arbeidsmigranten n.a.v. huisbezoeken.

Pilot registratie schoolkinderen, die niet in de BRP ingeschreven staan.

Deze pilot betreft vermoedelijk enkele tientallen kinderen. Voor deze pilot is informatie nodig van Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO). Het ministerie van OC en W geeft aan dat deze informatie niet geleverd mag worden aan de gemeente vanwege de Vreemdelingenwet 2000. In 2022 wordt daarom onderzocht of deze pilot met de scholen zelf opgepakt kan worden.

Beter toezicht op overbewoning in pensions en B&B's.

In 2022 wordt een start gemaakt met het tegengaan van overbewoning in pensions, waarbij ook wordt gekeken of het heffen van logiesbelasting als 'stok achter de deur' kan worden ingezet.

Bevorderen van de registratie van EU-arbeidsmigranten.

Voorlichting over het belang en noodzaak van registratie wordt standaard gedaan door de EU-migrantenvoorlichters, en vanuit onze communicatiekanalen. Ook wordt de Vliegende Brigade van cluster Dienstverlening op afroep in de wijk ingezet om EU-arbeidsmigranten te registreren.

Actielijn 3

Bereikte resultaten in 2021 in het kort

Voor de pilot registratie van EU-arbeidsmigranten bleek de BRP in 60% van de gevallen niet te kloppen (70 adressen); 15 niet-geregistreerde EU-migranten zijn alsnog ingeschreven.

Tijdens huisbezoeken en integrale controles worden aangetroffen EU-arbeidsmigranten die niet in de BRP staan ingeschreven voorgelicht over het belang van registratie, en waar mogelijk ter plekke ingeschreven.

Actielijn 4

Huisvesting en leefbaarheid

Actielijn huisvesting en leefbaarheid heeft dertien doelen geformuleerd voor de komende jaren. Hierbij zijn de doelen die zien op de integrale aanpak van malafide huisvestingspraktijken samengevoegd vanwege hun onderlinge verbondenheid, waardoor er concreet negen doelen overblijven. Het afgelopen jaar is een belangrijke basis gelegd voor de realisatie van deze doelen. Het aanpakken van misstanden op de huisvestingsmarkt en de leefbaarheid in de wijken is er eentje van de lange adem. Dit betekent dat 2021 vooral in het teken stond om de verbinding op te zoeken met de interne en externe samenwerkingspartners en dat een lokale, regionale en landelijke lobby is opgestart.

Barrière opwerpen voor malafide uitzendbureaus en huisvesters.

In 2021 is middels lobbyactiviteiten getracht om samen met de andere G4 gemeenten en de VNG het Rijk te bewegen om landelijke verplichtingen vast te stellen ten aanzien van uitzendbureaus en huisvesters. Hier zijn vanuit de actielijn de volgende acties gepleegd:

- De gemeente Rotterdam heeft in 2021 gelobbyd om een landelijke certificerings- c.q. vergunningsplicht ingesteld te krijgen voor huisvesters (aan arbeidsmigranten). Vanuit het Rijk is een wetsvoorstel 'Goed verhuurderschap' in voorbereiding. Rotterdam heeft bijgedragen aan de consultatie van dit wetsvoorstel. De certificeringsplicht van uitzendbureaus wordt genoemd in het rapport 'Geen Tweederangsburgers' van de commissie Roemer, waarbij het ministerie van Sociale zaken en werkgelegenheid aan de lat staat om hier een systematiek voor te ontwikkelen. Het wetsvoorstel die deze verplichting moet regelen is in voorbereiding.
- Uitwassen van woningen is in 2021 samen opgepakt met programma's binnen de gemeente zoals het actieprogramma's Goed huren en verhuren en Woonoverlast om waar mogelijk een verhuurdersvergunning op te leggen om malafide huisvesting te stoppen (nu alleen nog in de wijk Carnisse). In 2021 heeft nog geen aanwijzing plaatsgevonden waarmee een verhuurdersvergunning kan worden opgelegd.

Keurmerk SNF/AKF en (samenwerkings)afspraken.

De gemeente is in gesprek met Stichting Normering Flexwonen (SNF) om de normen van het keurmerk gelijk te trekken met de regels die gelden binnen Rotterdam. In 2021 heeft SNF naar aanleiding van de gesprekken een aanscherping uitgevoerd ten aanzien van de administratieve verplichtingen die gelden voor het keurmerk.

Verdeelsysteem voor huisvesting in de regio met regiogemeenten en de provincie Zuid-Holland verkennen.

In 2021 is vanuit de gemeente een actieve lobby geweest bij de regiogemeenten, in regionale gremia waar de gemeente is vertegenwoordigd en bij de provincie Zuid-Holland. De provincie heeft aangegeven de regels voor de huisvesting van arbeidsmigranten te gaan versoepelen waardoor meer ruimte aan de rand van het bestaande stads- en dorpsgebied wordt geboden en huisvesting mogelijk wordt gemaakt binnen de greenport. Hoe en op welke manier hiervan gebruik zal worden gemaakt wordt nader uitgewerkt en zal aan het volgende college worden voorgelegd.

Integrale aanpak malafide huisvestingspraktijken en verbetering leefbaarheid in de wijken.

Om de meldingsbereidheid te verhogen in de wijken waar veel EU-arbeidsmigranten wonen is in april 2021 in deze wijken de zichtbaarheid vergroot door de aanwezigheid van inspecteurs en een Eigen Huis Coach die zich richt op de preventie en handhaving van misstanden op de verhuurmarkt. In Carnisse is daarvoor een speciaal informatiepunt Goed Huren Verhuren geopend als uitvalsbasis. Dit informatiepunt is ook toegankelijk voor EU-arbeidsmigranten.

De inspecteurs zijn zichtbaar aanwezig in de wijk. Ze zijn goed vindbaar voor bewoners en een breed scala aan partners. De inspecteurs krijgen daardoor eerder en gemakkelijker meldingen over misstanden binnen, waarop de gemeente kan acteren. Daarnaast heeft de gemeente in 2021 de regels over kamerverhuurregels en de opkoopbescherming aangescherpt, zodat de huisvestingspositie van o.a. arbeidsmigranten verbeterd kan worden.

Tegengaan van malafide praktijken uitzendbureaus in samenwerking met ketenpartners.

De gemeente Rotterdam richt zich hierbij op de loskoppeling tussen huisvesting en arbeid, zoals ook de aanbeveling van het Aanjaagteam EU-arbeidsmigranten luidt. In 2021 voerde Rotterdam hiertoe actieve lobby richting het Rijk, provincies, brancheverenigingen en regiogemeenten. Ook werkt Rotterdam aan samenwerkingsafspraken rondom regionale inzet van landelijke toezichthouders zoals bijvoorbeeld de Arbeidsinspectie en de Belastingdienst.

Verstorende ontwikkeling detailhandel tegengaan.

In 2021 zijn een aantal integrale controles gehouden, zoals bij Poolse of Bulgaarse supermarkten, waardoor handhavingsdruk werd uitgeoefend ter bestrijding van uitwassen zoals illegale handel in drank en sigaretten en het tegengaan van buurtoverlast.

Beter zicht op problematiek rondom arbeidsmigranten vanuit huisvesting/wonen.

In 2021 is ingezet op de bewustwording bij de verschillende afdelingen van de gemeente ten aanzien van huisvesting van EU-arbeidsmigranten. Hierdoor zijn nieuwe periodieke overlegstructuren ontstaan met interne en externe partners, waardoor Rotterdam signalen eerder, beter en meer integraal oppakt.

Verbeteren naleving regels Rotterdamwet.

De Rotterdamwet geldt ook in de geprioriteerde wijken vanuit het actieprogramma. Zo is de wet van toepassing in straten in Carnisse, Oud-Charlois, Tarwewijk, Oud-Mathenesse, Bloemhof en Hillesluis. Voor een volledig overzicht van de exacte straten wordt verwezen naar de [Verordening toegang woningmarkt en samenstelling woonvoorraad 2021 \(rotterdam.nl\)](#). In 2021 zijn 11 dossiers ontvangen voor aanschrijving. Hier hebben controles plaatsgevonden. Hier zijn geen bestuurlijke boetes of dwangsommen verbeurd.

Oog hebben voor mogelijke ongewenste bijeffecten van onze handavingsaanpak.

Een ongewenst bijeffect van handhaving is dat huurders mogelijk op straat gezet kunnen worden. In de praktijk blijkt dat huurders een hoge mate van zelfredzaamheid hebben om vervangende woonruimte te zoeken. Verder is er in een beperkt aantal schrijnende gevallen een noodwoning beschikbaar, die door de woningcorporatie aangeboden wordt. Exacte cijfers hiervan zijn over 2021 niet bekend. Huurders die hier niet voor in aanmerking komen kunnen zich melden bij Centraal Onthaal, en hebben daarom altijd een alternatief om niet op straat te hoeven slapen. Wel is te zien dat vooral in de wintermaanden vanaf vorig jaar het aantal buitenslapers en slapers in schuurtjes en kelderboxen is toegenomen. Vanuit het actieprogramma wordt hier inzet op gepleegd om deze misstanden tegen te gaan.

Actielijn 4

Bereikte resultaten in 2021 in het kort

Het instrumentarium voor Goed Huren en Verhuren is uitgebreid, onder meer met de aanscherping van de regels van kamerverhuur.

In 2021 vond op basis van signalen een aantal integrale controles plaats, onder andere bij Poolse of Bulgaarse supermarkten. Dit geeft aan de buurt een signaal af dat de overheid samenwerkt om uitwassen te bestrijden en buurtoverlast en illegale handel in drank en sigaretten tegen te gaan.

De inzet van bouwinspecteurs is met 7 fte uitgebreid, en met 4 fte Stadsbeheer Wonen, vanuit Goed Huren en Verhuren. Ook de aanwezigheid van inspecteurs en een Eigen Huis Coach zorgen voor meer zichtbaarheid in de wijken waar veel arbeidsmigranten wonen. Dit verhoogt de meldingsbereidheid.

Vanuit het Rijk is het wetsvoorstel 'Goed verhuurderschap' in voorbereiding. De gemeente Rotterdam droeg bij aan de consultatie van dit wetsvoorstel.

Actielijn 5

Maatschappelijke ondersteuning

Het bieden van maatschappelijke ondersteuning gaat over thema's die arbeidsmigranten in hun dagelijks functioneren raken zoals gezondheid, jeugd, onderwijs, taal, zorg, maatschappelijke ondersteuning en ondersteuning vanuit de participatiewet. Primair doel van deze actielijn is het verhogen van de zelfredzaamheid van EU-arbeidsmigranten.

Lobby richting Rijk om positie van kinderen van EU-arbeidsmigranten onder de aandacht te brengen.

In februari 2021 is, door Rotterdamse lobby, deze kwestie in het Tweede Kamerdebat over arbeidsmigratie aangesneden. Het Rijk onderzoekt momenteel wat hierin de belangrijkste opgaven zijn. Ook Rotterdam heeft hiertoe gesprekken met onderwijsinstellingen en kinderopvangvoorzieningen gevoerd. Deze inzichten worden zowel met het Rijk als gemeenteraad van Rotterdam, met de beantwoording van motie 'Laat kinderen niet wachten' (21bb6991), gedeeld.

Zorgen dat EU-arbeidsmigranten zelfredzamer zijn binnen de Nederlandse samenleving via taal en door het kennen van de weg, onder andere via Vraagwijzer en welzijn.

Vanuit de lopende opdrachten taal en welzijn is het afgelopen jaar gekeken waar meer focus gelegd kan worden op het bereiken en begeleiden van arbeidsmigranten. Zo is er via de migrantenvoorlichters doorlopend voorlichting gegeven aan EU-arbeidsmigranten, wat heeft geleid tot meer ondersteuningsvragen bij welzijnsaanbieders, de Vraagwijzers en de wijkteams. Een mooi voorbeeld hiervan is de toenemende vraag en doorverwijzing naar taalonderwijs. In september werd er een voorlichtingsbijeenkomst georganiseerd over het gemeentelijke taalaanbod. De bijeenkomst leverde ruim 200 inschrijvingen op, wat ruimschoots boven verwachting was. De behoefte van de arbeidsmigrant die vanwege werk voor taalles aangewezen is op de weekenden bleek een belangrijk inzicht om te komen tot een passend taalaanbod. Hier wordt tijdens de aanbesteding welzijn 2022-2028 rekening mee gehouden in de geprioriteerde wijken.

Een goede aansluiting op zorg en zorgpreventie.

De EU-migrantenvoorlichters hebben een belangrijke bijdrage geleverd aan de campagne 'Fijnmazig vaccineren' van de GGD, in de strijd tegen corona. Meertalig campagnemateriaal werd ontwikkeld en regelmatig waren de voorlichters in de wijk aanwezig om EU-migranten in de eigen taal te informeren over het belang van vaccineren. Er is voor fijnmazig vaccineren in de prioritaire wijken gekozen om de vaccinatiegraad te verhogen. Door de focus op het vaccineren zijn de gesprekken met zorg- en dienstverleners uitgesteld naar 2022.

Beter zicht op de omvang van de populatie leerplichtige kinderen van EU-arbeidsmigranten.

De populatie is nog niet afdoende in beeld. De interviews die zijn gedaan bieden de eerste aanknopingspunten voor het vervolg. Dan is het ook van belang om meer zicht op de omvang van de populatie, én de problematiek te krijgen.

Een goede aansluiting op onderwijsinstellingen en kinderopvangvoorzieningen voor kinderen met een EU- arbeidsmigranten achtergrond.

Afgelopen najaar zijn door schoolcontactpersonen gesprekken op scholen gevoerd waar veel arbeidsmigrantenkinderen staan ingeschreven. Waar scholen met name over struikelen, is de soms grote wisseling van de samenstelling van klassen als gevolg van de korte verblijfsduur van ouders. Er zijn scholen waarbij in groep 8 nauwelijks meer iemand zit uit groep 1. In de tussentijd zijn vrijwel alle leerlingen verhuisd. Soms wisselen samenstellingen van klassen meermaals. Naast deze onrust is er een aantal praktische zaken waar de scholen ondersteuning in zoeken en oplossingen zien:

- kinderen moeten naar school terwijl ouders dat niet weten of denken dat dat afhangt van registratie in de BRP;
- duidelijkheid scheppen over de mate waarin kinderen en ouders recht hebben op jeugdhulp en jeugdzorg;
- capaciteit van en bekendheid met taalaanbod voor de ouders en van schakelklassen en voorschoolse educatie voor de kinderen.

Desgewenst terugleiden van kinderen naar school die leerplichtig zijn en gemist worden.

Met Leerplicht is bekeken of er specifieke aandacht nodig is voor leerplichtige kinderen van EU-arbeidsmigranten en is er een gesprek gevoerd met een medewerker van het samenwerkingsverband Passend Primair Onderwijs (PPO). De komende tijd wordt bekeken welke aanpak hierin (mogelijk) nodig is.

Participatiewet

Ingezetenen van Rotterdam kunnen op basis van de Participatiewet aanspraak maken op ondersteuning bij inkomensvoorziening en ontvangen passende dienstverlening om terugkeer naar de arbeidsmarkt mogelijk te maken. EU-migranten die ingeschreven staan in de BRP en daarmee ingezetenen zijn van Rotterdam en beroep doen op dienstverlening vanuit de Participatiewet, worden door de gemeente geholpen. Het percentage EU-migranten is slechts 2.8% van de totale bijstandspopulatie in Rotterdam. Op 10-02-2022 betrof het in totaal 1.001 actieve uitkeringen waarbij de hoofdaanvrager de nationaliteit bezit van een MOE- of GIPS-land ten opzichte van 35.097 in totaal.

Actielijn 5

Bereikte resultaten in 2021 in het kort

Een voorlichtingsbijeenkomst over het taalaanbod van de gemeente leverde ruim tweehonderd inschrijvingen op. Inmiddels zijn de taallessen in volle gang, waarbij is voorzien in de behoefte van de arbeidsmigrant aan taallessen in het weekend.

De EU-migrantenvoorlichters leverden een belangrijke bijdrage aan de campagne 'Fijnmazig vaccineren' van de GGD, door mensen in de eigen taal te informeren over het belang van vaccineren in de strijd tegen corona.

“Een luisterend oor is al heel belangrijk.”

In Carnisse en Oud-Mathenesse zijn inlooppreekuren waar arbeidsmigranten terecht kunnen voor gratis hulp en gratis taallessen. De gemeente kiest voor voorlichting in de eigen taal, zoals Pools, Bulgaars en Roemeens. Marius, die jarenlang zwaar en slecht betaald werk verrichtte in Nederland, volgt nu Nederlandse les in Carnisse. De lessen zijn een onderdeel binnen het actieprogramma. Hij wil een sleutelfiguur zijn voor andere Poolse arbeidsmigranten.

Als vrijwilliger bezoekt hij dakloze arbeidsmigranten in de Pauluskerk en in een kerk in Rotterdam-Carnisse.

“Gewoon een praatje en een luisterend oor is al heel belangrijk”, zegt hij. Het begon als vrijwilligerswerk en sinds eind vorig jaar is het zijn baan geworden. Hij moet noodvoorzieningen treffen en bemiddelen als arbeidsmigranten plotseling worden ontslagen, hun huis kwijtraken of ziek worden. Ook regelt hij een vrijwillige terugkeer voor dakloze EU-migranten als er in het land van herkomst meer kansen zijn op een betere toekomst. “Vroeger voelde ik me een robot en nu werk ik met mijn hart.”

(Bron: interview met RTV Rijnmond, gepubliceerd met toestemming)

Actielijn 6

Bestendige terugkeer

Het doel van actielijn 6 is om het aantal buitenslapende EU-migranten zoveel mogelijk terug te dringen. Hiervoor is een aanpak ontwikkeld dat zich richt op (inter)nationaal, regionaal en lokaal niveau. Veel doelen overlappen elkaar, waardoor deze gezamenlijk verantwoord worden.

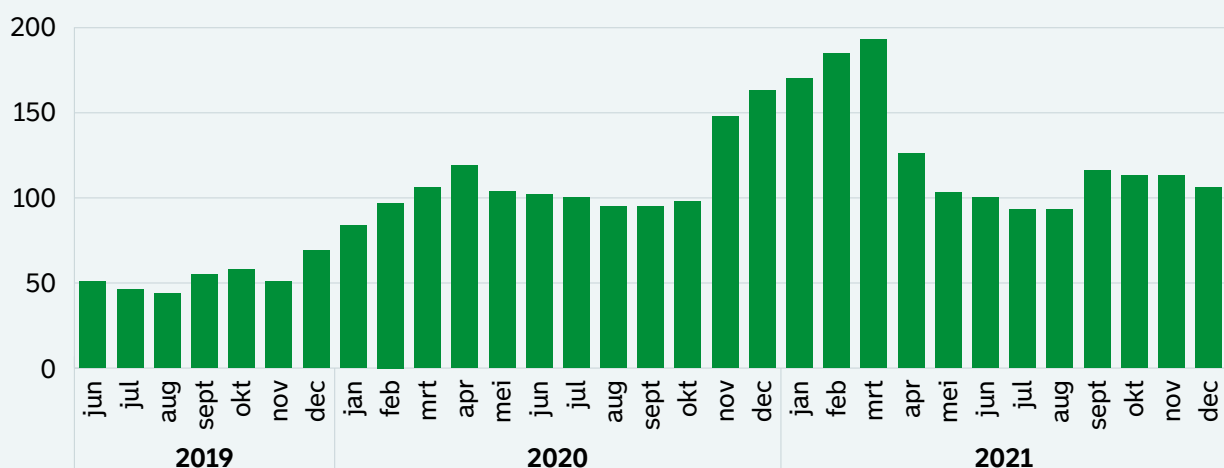
Gezamenlijk landelijke kaders vaststellen voor de aanpak van dakloze EU-arbeidsmigranten, verkennen van versterking samenwerking met EU-landen waar veel dakloze EU-arbeidsmigranten vandaan komen en in samenspraak met herkomstlanden in Oost-Europa afspraken maken over het inrichten van steunpunten en programma's die de re-integratie direct na (verplicht) terugkeer oppakken.

In het afgelopen jaar is vanuit de ministeries van VWS, SZW en J&V samen met de G4 en de VNG een landelijk plan van aanpak dakloze EU-migranten ontwikkeld. Rotterdam heeft hierin een belangrijke bijdrage geleverd. In het landelijk plan van aanpak komt de versterking van de samenwerking met de herkomstlanden aan bod, inclusief het inrichten van meer steun- en opvangmogelijkheden in de landen van herkomst. Het plan zal op korte termijn aan de Tweede Kamer worden aangeboden en de verwachting is dat dit plan een goede bijdrage gaat bieden in de aanpak van dakloze EU-migranten.

Verkennen van mogelijkheden om het vraagstuk van buitenslapende EU-migranten gezamenlijk op te pakken.

Tegelijk met dit landelijk plan van aanpak wordt vanuit onderzoeksinstituut voor Onderzoek naar Leefwijzen & Verslaving (IVO) een onderzoek naar dakloze EU-burgers in Nederland gedaan. Rotterdam neemt deel aan dit onderzoek en financiert een deel hiervan. Dit onderzoek brengt naar verwachting extra handvatten in beeld om te handelen. Het onderzoek zal in de eerste helft van 2022 klaar zijn en betrokken worden bij de uitvoeringsagenda die landelijk wordt opgesteld ter uitvoering van het landelijk plan. Verder heeft Rotterdam korte lijnen met de andere G4-gemeenten om rondom dit vraagstuk meer uniform en gezamenlijk op te trekken.

Aantal dakloze EU-migranten: buitenslapend/ slapend in de noodopvang.

Inzetten op het bewerkstelligen van een significante afname van het aantal dakloze EU-arbeidsmigranten in Rotterdam, verbeteren van de effectiviteit en inzet van de verschillende ondersteuningsvormen (vrijwillige terugkeer, medische terugkeer en gedwongen terugkeer) alsmede de samenhang hiertussen, en het leefklimaat in de stad voor de Rotterdammers verbeteren door overlast van deze buitenslapende doelgroep tegen te gaan.

Als gevolg van corona en de hieraan verbonden periodes van de openstelling van de noodopvang voor niet-rechthebbenden is er een flinke toename geweest in het aantal dakloze EU-migranten. Hier is extra inzet, langdurig en duurzaam, op nodig om terugkeer te bevorderen en om hiermee te komen tot een afname van het aantal dakloze EU-migranten.

Om de integrale aanpak (op persoons- en gebiedsniveau) gericht op terugkeer te verstevigen zijn vanuit het programma de volgende acties gerealiseerd:

- De inzet van stichting Barka en Ontmoeting gericht op terugkeer is in het derde kwartaal van 2021 verstevigd door extra 2 fte's vanuit de gemeente te subsidiëren;
- Het aanstellen van een stedelijke (gemeentelijke) procesregisseur EU-migranten die samen met verschillende partners (zorg- en veiligheidspartijen) in de stad werkt aan de versteviging van een integrale gecoördineerde aanpak. Het gaat hierbij om een persoonsgerichte aanpak, zowel op stedelijk niveau als gericht in de specifieke gebieden in de stad waar deze doelgroep zich veelal opgeeft. Als onderdeel van deze aanpak is gekeken naar het huidige proces en knelpunten hierin, waarbij verbeterafspraken tussen ketenpartners gemaakt zijn.

Met de verstevigde aanpak zijn, met nauwe samenwerking vanuit zorg- en veiligheidspartijen, in 2021 meer EU-migranten ondersteund richting werk en/of het land van herkomst. In totaal zijn circa 220 EU-migranten teruggekeerd naar het land van herkomst en zijn ruim 100 EU-migranten aan het werk geholpen. De komende tijd wordt verder gewerkt aan het versterken van de inzet en de effectiviteit van de integrale aanpak, waarbij waar nodig nadere samenwerkingsafspraken en afspraken over registratie en monitoring worden gemaakt.

Actielijn 6

Bereikte resultaten in 2021 in het kort

De benodigde extra inzet voor veldwerk en procesregie om het aantal buitenslapende EU-migranten zoveel mogelijk terug te dringen is gerealiseerd.

Er is een lobby gestart voor een landelijk plan van aanpak dakloze EU-migranten, inclusief de rol van herkomstlanden.

Realisatie met partners van een versteviging van de integrale samenwerking.

Het aantal trajecten van bestendige terugkeer naar herkomstland van dakloze EU-migranten is toegenomen met 15 procent.

Er is een landelijk onderzoek gestart naar de aanpak van dakloze EU-migranten.

“Goede integrale samenwerking opgebouwd.”

De politie is een belangrijke partner bij het terugdringen van het aantal dakloze EU-migranten. Dat gebeurt in de meeste gevallen door hen te helpen bij de terugkeer naar hun thuisland. Robin Catsburg, wijkagent in Carnisse, vertelt erover: “We hebben een goede integrale samenwerking opgebouwd met hulpverlenende instanties. En zo helpen we EU-migranten die deze steun nodig hebben. Elkaar kennen, snel kunnen schakelen, weten wie wat kan doen: dat helpt enorm om een echte keten te vormen. En dat is nodig om deze mensen in een kwetsbare positie te vinden en te helpen. We zien echt al een vooruitgang sinds we er ook met hulpverleners naar kijken.”

“Als mensen in een bepaalde flow leven, dan zijn ze alleen maar aan het overleven en zien ze niet hoe ze hieruit kunnen komen. Een warme douche en maaltijd kan soms al genoeg zijn om mensen in te laten zien dat het leven op straat geen manier van leven is. Tegelijkertijd hebben we een aantal mensen die voor overlast blijven zorgen het land uit moeten zetten. Hier op Rotterdam-Zuid is het aantal dakloze EU-migranten een stuk verminderd. Je ziet dus dat onze aanpak werkt”, aldus Robin.

Colofon

Meer informatie over het actieprogramma 'Werken aan een menswaardig bestaan' is te vinden op www.rotterdam.nl/euarbeidsmigranten

Vormgeving Oto9

Fotografie Rhalda Jansen/Roel Dijkstra/RTV Rijnmond

Uitgave gemeente Rotterdam, 6 april 2022